

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS KARO PRIEVOLĖS ĮSTATYMO NR. I-1593 5 IR 15 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIIP-4930

Nr.
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2020 m. birželio 16 d. sprendimo Nr. SV-S-1642 „Dėl įstatymų projektų išvadų“ 1.3 papunktį, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

1. Iš esmės pritarti Lietuvos Respublikos karo prievolės įstatymo Nr. I-1593 5 ir 15 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-4930 (toliau – Įstatymo projektas) siekiui – plėsti karo prievolės atidėjimo galimybes tuo atveju, kai jaunuolis yra sukūręs šeimą bei planuoja jos pagausėjimą arba turi vaikų iki trejų metų amžiaus, ir pasiūlyti Lietuvos Respublikos Seimui tobulinti Įstatymo projektą pagal pateiktą pastabą.

Siekiant išvengti skirtingų sąvokos „šėimos nariai“ interpretacijų dėl neaiškaus jos turinio ir atsižvelgiant į Įstatymo projektu deklaruotiną siekį – suteikti didesnes socialines garantijas vaikus auginančioms šeimoms, puoselėti šėimos vertybes bei sudaryti palankesnes sąlygas auklėti savo vaikus bendromis šėimos pastangomis, siūlytina įvardyti šėimos nariais laikytinų subjektų ratą, t. y. Įstatymo projekto 2 straipsniu keičiamo 15 straipsnio 2 dalyje, kuri pildoma 13² papunkčiu, numatyti, kad privalomoji pradinė karo tarnyba atidedama karo prievolininkams jų sutuoktinės ar sugyventinės nėštumo ir gimdymo atostogų metu.

2. Nepritarti Įstatymo projekto siekiui – nustatyti žemesnę karo prievolininkų amžiaus ribą, iki kurios gali būti atidedama tarnyba, taip pat plėsti karo prievolės atidėjimo galimybes tuo atveju, kai jaunuolis studijuoja, dėl toliau nurodytų priežasčių.

Dėl Įstatymo projekto siūlymo karo prievolininkus, kuriems nuolatinė privalomoji pradinė karo tarnyba dėl studijų atidėta individualia tvarka, į šią tarnybą, pasibaigus atidėjimą lėmusioms aplinkybėms, šaukti, iki jiems sukaks 24 metai, 10 proc. sumažėtų atrankoje į privalomąją pradinę karo tarnybą dalyvaujančių karo prievolininkų skaičius. Atsižvelgiant į statistinius duomenis, pagal kuriuos šaukiamojo amžiaus jaunuolių skaičius artimiausiu metu mažės, dėl siūlomo teisinio reguliavimo ateityje gali būti neįvykdytas Lietuvos Respublikos principinės kariuomenės struktūros, karių ir Lietuvos kariuomenės darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis ir gaunančių darbo užmokestį iš valstybės biudžeto ir valstybės pinigų fondų (išskyrus darbuotojus, gaunančius darbo užmokestį iš Europos Sąjungos struktūrinės, kitos Europos Sąjungos finansinės paramos ir tarptautinės finansinės paramos lėšų (išskyrus

techninės paramos lėšas), ribinio skaičiaus patvirtinimo įstatymą Nr. XIII-2709 įgyvendinantis Lietuvos Respublikos krašto apsaugos sistemos 2019–2028 m. personalo plėtros planas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2019 m. birželio 5 d. nutarimu Nr. 536 „Dėl Lietuvos Respublikos krašto apsaugos sistemos 2019–2028 m. personalo plėtros plano patvirtinimo“.

Dėl siūlymo karo prievolinkus, kuriems nuolatinė privalomoji pradinė karo tarnyba dėl studijų atidėta individualia tvarka, į šią tarnybą, pasibaigus atidėjimą lėmusioms aplinkybėms, šaukti, iki jiems sukaks 24 metai, taip pat siūlymo atidėti šaukimą į nuolatinę privalomąją pradinę karo tarnybą karo prievolinkams, siekiantiems pakartotinai studijuoti pagal tos pačios studijų pakopos programą, sumažėtų privalomąją karo tarnybą atliekančių aukštąjį išsilavinimą turinčių karių. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad Lietuvos kariuomenės turima karinė technika nuolatos modernėja, todėl, siekiant užtikrinti Lietuvos kariuomenės funkcijų vykdymą, reikia, kad nuolatinę privalomąją pradinę karo tarnybą, taip pat tarnybą aktyviajame kariuomenės personalo rezerve atliktų ir aukštos kvalifikacijos kariai. Karo prievolės neatlikę aukštąjį išsilavinimą įgiję asmenys neįgytų pagrindinio karinio parengtumo, todėl nebūtų paskirti į aktyviojo kariuomenės personalo rezervo tarnybą, kuri, be taikos meto užduočių, skirta užpildyti reguliariųjų kariuomenės vienetų struktūras mobilizacijos ir karo atveju. Be to, teikiamu Įstatymo projekto siūlymu sudaryta galimybė studijuojantiems išvengti karo prievolės atlikimo neskatintų studentų studijų metu rinktis alternatyvių karo prievolės atlikimo būdų – dalyvauti jaunesniųjų karininkų vadų mokymuose arba tarnauti savanoriškoje nenuolatinėje karo tarnyboje.

Dėl siūlomo teisinio reglamentavimo būtų nepagrįstai sudaromos prielaidos daliai karo prievolinkų neatlikti konstitucinės pareigos. Lietuvos Respublikos Konstitucijos 139 straipsnio 1 dalies nuostata numato, kad „Lietuvos valstybės gynimas nuo užsienio ginkluoto užpuolimo – kiekvieno Lietuvos Respublikos piliečio teisė ir pareiga“. Vadovaudamasis Konstitucijos 139 straipsnio 2 dalimi įstatymų leidėjas privalo nustatyti tokią privalomosios pradinės karo tarnybos atlikimo tvarką, kuri veiksmingai užtikrintų kiekvieno piliečio teisės ir pareigos ginti Tėvynę įgyvendinimą, taip pat veiksmingą kiekvieno piliečio teisės priešintis bet kam, kas kėsiasi prievarta sunaikinti Lietuvos valstybę, įgyvendinimą.

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 2009 m. rugsėjo 24 d. nutarime konstatavo, kad, atsižvelgiant į Konstitucijos 139 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą imperatyvą, įstatymų leidėjui kyla pareiga nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kuris užtikrintų tinkamą piliečių parengimą vykdyti konstitucinę pareigą ginti valstybę nuo užsienio ginkluoto užpuolimo ir kad priešingu atveju, t. y. tinkamai neparengus piliečių vykdyti konstitucinę pareigą ginti valstybę nuo užsienio ginkluoto užpuolimo, ne tik kiltų nepamatuotai didelė grėsmė piliečių, pašauktų ginti savo šalį nuo užsienio ginkluoto užpuolimo, bet tam tinkamai neparengtų, sveikatai ir (ar) gyvybei, bet ir apskritai tokie piliečiai negalėtų atlikti iš Konstitucijos jiems kylančios priedermės ginti savo valstybę ir taip būtų paneigta Konstitucijos 139 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta pareiga.

Dėl Įstatymo projekto siūlymo atidėti šaukimą į nuolatinę privalomąją pradinę karo tarnybą karo prievolinkams, siekiantiems pakartotinai studijuoti pagal tos pačios studijų pakopos programą, taip pat būtų pažeistas lygiateisiškumo principas. Konstitucinis Teismas 2012 m. vasario 6 d. nutarimu yra konstatavęs, kad konstitucinis asmenų lygiateisiškumo principas būtų pažeistas, jeigu tam tikri asmenys ar jų grupės būtų traktuojami skirtingai, nors tarp jų nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas.

Pažymėtina, kad valstybė garantuoja nemokamą mokslą tik pirmą kartą pagal atitinkamą studijų pakopos programą studijuojantiems asmenims, pakartotinės studijos pagal tos pačios studijų pakopos programą apmokamos studijuojančiojo lėšomis. Todėl vien dėl prastos finansinės padėties tam tikra asmenų grupė atsidurtų blogesnėje teisinėje padėtyje nei tie asmenys, kurie nebūtų šaukiami į nuolatinę privalomąją pradinę karo tarnybą dėl pakartotinai pradėtų studijų pagal tos pačios studijų pakopos programą. Dėl siūlomo teisinio reguliavimo taip pat galimai susidarytų situacija, kuomet atlikti karo prievolę būtų šaukiami tik žemesniam socialiniam sluoksniui priklausantys asmenys.

Aiškindamas Konstitucijos 139 straipsnio 2 dalį, Konstitucinis Teismas taip pat yra pažymėjęs, kad įstatymu gali būti nustatytos atleidimo nuo privalomosios karo tarnybos sąlygos, susijusios su objektyviomis aplinkybėmis, dėl kurių piliečiai negali atlikti tokios tarnybos (amžius, sveikatos būklė ir kt.), ir kad negalima nustatyti tokių atleidimo nuo tarnybos sąlygų, kurios būtų nesusijusios su objektyviomis aplinkybėmis, dėl kurių karo prievolinkai negali atlikti šios pareigos, nes nesilaikant šio reikalavimo minėta konstitucinė piliečių pareiga galėtų būti paneigta, kartu nebūtų sudarytos prielaidos tinkamai vykdyti konstitucinę kiekvieno piliečio teisę ir pareigą ginti valstybę nuo užsienio ginkluoto užpuolimo.

Atkreiptinas dėmesys, kad Lietuvos Respublikos karo prievolės įstatymo nuostata dėl šaukiamų karo prievolinkų amžiaus sumažinimo nuo 26 iki 23 metų įsigaliojo 2020 m. sausio 1 d., todėl prieš nustatant naują šios srities teisinį reguliavimą siūlytina atlikti minėtos nuostatos teisinio reguliavimo stebėseną.

Ministras Pirmininkas

Krašto apsaugos ministras